LIBRERIA "EL PROGRESO"
G. KAPLANSKY
BERMEJO 467 - B. A.

קינדער-ביבליאטעק

ד. משארני.

דער פוילער פוקס און די קלוגע הון

בעאַרבעט פון פראַנצ[ייזיש]

ווילנע 1919.

ווילנער פארלאג פון ב. א. קלעצקין.

דרוקעריי „וילנער פארלאג" ווילנע, קליין סטעפן גאס 23.

59.

דער פוילער פוקס און די קלוגע הון.

(א מעשה׳לע פאר קליינע קינדער.)

אין א קליין ציכטיג הייזעל אויף א שפיץ פון א בארג האָט געלעבט בשָלום ובשלוה א הינערשע פאָר פאָלק. זיי פלעגען זיך אלע בארימען אויפ׳ן קול, אז זיי שטאמען פון רייעם גאלאגאנסקען יחוס און פלעגען זיך רופען נישט אנדערש, ווי דער הער פליפ-פליפ און מאדאם ציפ-ציפ. זיי האָבען געגלויבט, אז קיין גרעסערער טיטל קאָן גאָר אויף דער וועלט ניט זיין. מער נישט איין זאך פלעגט זיי פארשאפען גרוים עגמַת נֶפֶש: זיי האָבען נעבאך נישט געהאט קיין הינדעלאך, וואָם זאָלען זיי משַמֵח זיין אויף דער עלטער. איז וואָם זאָל מען טון? האָבען זיי ארייַנ-גענומען צו זיך אין שטוב א פאריתומ׳ט מיידעלע, וואָם האָט נעבאך נישט געהאט קיין טאטען-מאמען,

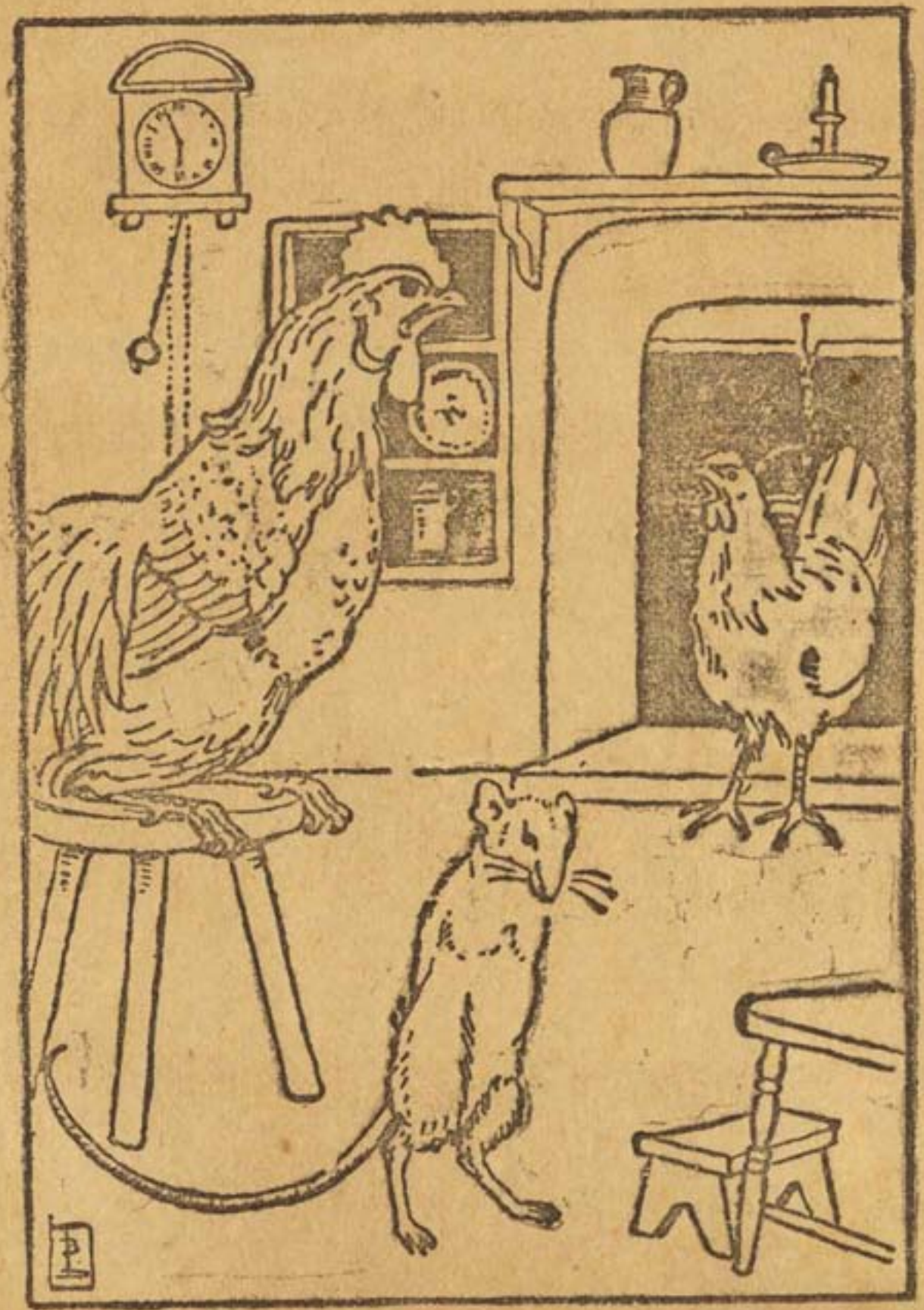

און אַלע דריי האָבען געלעבט גליקלאַך און צופרי־
דען אין זייער הייזל, וואָם אויפֿן שפּיץ בערג.

צופוסענם בערג אויף דער אַנדער זײַט טײַך
איז געשטאַנען אַן אַנדער הײַזל, וואָם האָט זיך זעהר
אונטערגעשיידט פון דער ערשטער. די טיר איז
דאָרטען געווען אויף דער העלפט אַראָפּגעוואָרפען פון
די זאַוועסעם, דאָם אויוועלע פלעגט רויבערן, די
שויבען זײַנען אַלע געווען צעבראָכען. און ווען איר
טוט נאָך אַ קוק, וואָם אינעווייניג טוט זיך, וואָלט איר
דערזעה אַ היפש ביסל שפּינוועבס. די פּאָרלאָגע פול
מיט מיסט און דער קאָמינאָק אַ־גאַנצען פּאַרשמו־
ציגט. דאָם איז געווען די דירה פון דעם הער פוקס
מיט זײַנע פיר פיקסלאַך.

די אייגוואוינער פון דעם דאָזיגען פּאַרלאָוענעם
הײַזל האָבען געלעבט אויף צָרות. דער הער פוקס,
למָשל, איז געווען זעהר אַ פוילער פּאַרשוין און
פלעגט אַרבײַטען גאָר אַן חֵשֶׁק. ס׳פלעגט אים וועניג
וואָם ארען, צי זײַנע פיקסלאַך האָבען וואָם צו
אַכל׳ען, צי נישט. זײַן ליבסטע עבֿודה איז געווען צו
ויצען בײַם פענסטער, רויבערן זײַן פיפקע און טרינ־
קען זיסען ווײַן, וואָרום ער פלעגט תָּמִיד פילען

אטרוקענקיט אין האלו. און די ארימע פיקסלאך פלעגען, נעבאך, ווערען פון טאג צו טאג אלץ מאגערער און דארער.

איינמאל אין א שענעם פריהמארגען איז שוין אבער, ווי מען זאגט, בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ — א מינוט צום טויט, און אלע פיר פיקסלאך האבען געמאכט א וַיְצַעֲקוּ, אז זיי מוזן עפעס האבען אין מויל. זיי האבען אנגעהויבען אזוי צו לארימען, אז דער הער פוקס, בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ, איז שוין ארוים פון געדולד און האט זיך אנגעהויבען בייזערן אויף די בירנע נפשות אויף גאר א מיאוסען אופן. ער האט זיי גע־זידעלט מיט אזעלכע גראבע ווערטער, אז די ארימע פיקסלאך האבען זיך געשעמט פאר זייער אייגענעם מאטען.

פונדעסטוועגען האט זיך דער פוקס, אגב אורחא, א טראכט געגעבען, אז מען מוז עפעס פארט מון פאר דאם קליינוואַרג. האט ער זיך אפאר מאל מישב געווען, איז צוגעגאנגען מיט פוילע טריט צום טיר, אויפגעפענט זי, אויסגעשטרעקט די פאדערשטע לאפעס אין דער הויך צום בארג צו, וואו ס'איז

געשטאַנען דאָס שען הייזעל פון די הינער און האָט אַזוי געזאָגט:

— „איר זעהט, קינדערלאַך, דאָרטען אין דער הויך אין יענעם הייזעל וואוינט אַ פעטינקע פאָר פאָלק אַ האָן מיט אַ הון. דער האָן איז שוין מִסתַּמא אַוועקגעגאַנגען צו די עופות אין פעלד אַרייַן — וועל איך די הון, מסתמא, קאָנען פאַטשאַפּען און ברענגען אַהער אויף וואַרעמעס.

— „הַלוַאי רִבּונו שֶׁל עוֹלָם!" — האָבען אויס געשריען אַלע פיקסלאַך צוזאַמען.

—וועל איך געהן אָנלעגען פייער זי אויסצובראָ-טען— האָט זיך אַרויסגעכאַפּט דער עלטערער פון זיי.

— און איך וועל געהן אָנרייסען ציבילקעס — עס זאָל זיין אַ פיין יאַייכל, זאָגט דער אַנדערער.

— און איך וועל דערוויילע גרייטען צום טיש, זאָגט דער דריטער.

— און איך וועל זיך געהן צוקוקען, ווי מע מאַכט אַלץ און וועל וואַרטען, ביז דער טיש וועט שוין זיין געדעקט — האָט אַ מורמל געטאָן דער קלענסטער, וואָס איז אָבער געווען אַזאַ גרויסער פוילער, ווי דער טאַטע זיינער.

דער הער פוקס אַליין האָט זיך דערוויילע אַרויפגעוואָרפען אַ זעקל אויף די פּלייצעס און אַרויפ־געקלעטערט אויפ׳ן באַרג, וואו די הינער האָבען געוואוינט.

עס האָט זיך אָבער אויסגעלאָזען אַקוראַט קאַפּויר, ווי דער פוקס האָט זיך פאָרגעשטעלט. דער הער פליפּ־פליפּ איז גראָד היינט געבליבען אַ גאַנצען פריהמאָרגען אין דער היים, וואָרום עס איז ביי זיי אַרויסגעקומען אַ מַחלוקות אין קיך. דער הער פליפּ־פליפּ און דאָס מייזל זיינען אויפגעשטאַנען אויפ׳ן לינקען זייט און געקומען צו שפּעט צום אָנ־בייסען. פאַרשטעהט זיך, אַז די מַאכָלים זיינען אַ ביסל קאַליע געוואָרען.

זיי האָבען זיך צעזעצט אויף זייערע פּלעצער ביים טיש, וואו עס האָט שוין געוואַרט אויף זיי די מאַדאַם ציפּ־ציפּ מיט די געשמאַקע מַאכָלים, וואָס זי האָט צוגעגרייט, נאָד זיי זיינען נאָך אַלץ געווען אָנגעברוגֶזט און צערייצט. דער הער פליפּ־פליפּ האָט גע׳טַעג׳עט, אַז די זופּ איז אים צו היים, דאָס מייזל האָט געפונען, אַז די שטיקלאַך ברויט זיינען צו גראָב און די פּוטער איז זעהר דיק געשמידט. איז די

מאדאם ציפ־ציפ ארוים פון געדולד און אגעשריי געגעבען, זיי זאלען שווייגען, האט דאם מיול נראב אפגעענטפערט: „ניין, איך וועל קיינמאל נישט שווייגען!" דער הער פליפ־פליפ האט אפאך געטאן מיט'ן פליגל און געוואלט אפיינעם פיק טון איר אין קעפל און האט דערווייל אויסגעקערט אטעפל מילך.

די מאדאם ציפ־ציפ האט מיט גרוים הארץ־קלעמניש זיך אויפגעהויבען פון טיש און גענומען אויכווישען די פארגאסענע מילך.

אין גוטע צייטען פלעגט דאם מיוזלע האבען אטבע נאכ'ן עסען העלפען וואשען די געפעס און פארבעטען די בעטען, און דער הער פליפ־פליפ פלעגט ברענגען פריש קרעניצע־וואסער, אידער ער פלעגט אוועקגעהן צו דער ארבייט. הינט אבער האט זיך דאם מיול געמאכט נישט ווי סענדיג, ווען די מאדאם ציפ־ציפ האט זי גערופען צו העלפען. און דער הער פליפ־פליפ פון זיין זייט האט ער־קלערט, אז ער איז צוגעקילט און וועט בלייבען א גאנצען טאג אין דער היים. האט ער גענומען זיין בלאט צייטונג און האט זיך גאנץ בריימלאך צעלעגט נעבען אויוועז.

האָט שוין נעבאַך די מאַדאַם ציפּ־ציפּ געמוזט אַליין וואַשען די געפּעס און פּאַרבעמען די בעטען. נאָכדעם האָט זי מיט אַ וועהטאָג אין האַרצען אָנ־ געמאַן אויף אַ פּליגל אַ קליין קריגעלע און איז אַוועק אָנשעפּען פּריש קרעניצע־וואַסער. זי האָט אָבער אַלץ נאָך נישט געקענט פּאַרגעסען די שרעק־ ליכע סצענע, וואָס האָט זיך אָבגעשפּילט היינט אין איר הייזל, וואו עס האָט זיך תָּמִיד געלעבט אַזוי רוהיג און גוט.

זי האָט גאָרנישט חושד געווען, אַז אויף זייער שטיבל רוקט זיך אָן מיט גרויסע טריט נאָך אַ גרע־ סערע סַכָּנה, בשַׁעת דער הער פּליפּ־פּליפּ געפינט זיך אַליין אין דער היים. זי האָט מסתַּמא געמוזט אַרויסגעהן פון דער הינטערשטער טיר, וואָרום דער הער פּוקס האָט אָנגעקלאַפּט אין דער פּאַראַדנער. דאָס מייזל האָט אָפּגעעפּענט, און ווי נאָר זי האָט דערזעהן, מיט וואָס פּאַר אַן אורַח זי האָט דאָ צ טון — האָט זי זיך גלייך אָפּגעטראָגען אויף אירע פּלינקע פּיסלאַך, וואו פּעפּער וואַקסט.

און דאָס מייזל איז געווען געריכט. וואָרום דער הער פּליפּ־פּליפּ וואָלט זיך פּאַר אים אין אַזא

סַכָּנה־צייט געווים נישט אַיינגעשטעלט. אַמיועלע איז דאָך בטֶבע אַשוואַכע באַשעפעניש.

דער הער פליפּ־פלאפּ אָבער איז געווען אַזוי פּאַרטיפּט אין זיין בלאָט צייטונג, אַז ער האָט גאָר־נישט באַמערקט דעם מיאוס'ן פְּנים פון זיין נישט־געבעטענעם גאַסט, וואָס האָט נישט לאַנג טראַכ־טענדיג געגעבען אים אַכאַפּ אָן פּאַרן האַלז און אויסגעשריען פּאַר פּרייד:

— זעהר גוט! ס'איז כ'לעבען, אַגליק. גאָר ניט געהאָפּט צו האָבען דעם פּאַרגעניגען אייך צו טרעפען אין דער היים!

און איידער דער הער פליפּ־פלאפּ האָט נאָך צייט געהאַט זיך אַרומצוקוקען, האָט אים שוין דער פּוקם אַריינגעשפּאַרט אין זיין שוואַרצען זאַק און אַרויפּגעוואַרפען אויפ'ן פּלייצע. דאָס איבערגעשרא־קען מייזל איז דערווייל הענדום־פּענדום אַוועקגעלא־פען אַנטקעגען דער מאַראַם ציפּ־ציפּ און איר אָג־געזאָגט די טרויעריגע בשורה פונ'ם אומגליק, וואָס האָט געטראָפען מיט איר מאַן.

— אך, ס'ארא אומגליקליכער טאג היינט איז! — האט אויסגעשריען די אלטע הון, — און ווי אזוי ואל איך אים דען איצטער ראטעווען?

וי האט איבער עפעם איינם און צוויי געטאן א מראכט און א זאג צום מייול:

— לויף וואם גיכער אין קעלער אריין, עפעס פון מיין בעסטען סידר-ווין!

געזאגט און געטאן. און די מאדאם ציפ-ציפ האט גלייך א כאפ געגעבען צוויי פלאש און גיך, זעהר גיך ארויפגעפלויגען פון בארג דורך אן אנדער וועג. וי האט שוין געוואוסט דעם מארשרוט, וואו עס האט באדארפט דורכגעהן דער פוילער פוקס, און וי איז מאקע געקומען אונטער דעם בארג, נאך איידער מע האט געקאנט זעהן דעם פוקס, שלע-פענדיג זיך מיט דער שווערער משא. האט וי אויעקגעלעגט די ביידע פלעשלאך אויפ'ן וועג און האט זיך גלייך א לאז געטאן א היים, נעמען די אנדערע צוויי, וואם וי האט וי שוין אויעקגעלעגט א ביסעלע אן. א וויט אונטער א בוים. אז וי האט אבגעטאן די שטיקל ארבייט, איז וי פלינק אויעקגעשפרונגען צו

יענעם אָרט, וואו וי האָט אַוועקגעלעגט די ערשטע צווויי פּלעשער און זיך באַהאַלטען אונטער א קוסט, כּדי צו זעהן, וואָס דאָ וועט פּאַסירען. גראָד אין דער מינוט האָט זיך באַוויזען דער פּוקם מיט'ן זעקל אויף די פּלייצעס.

קוים, וואָס ער האָט זיך געשלעפּט. דער זאק איז אים געווען א ביסל צו שווער; חוץ דעם, איז ער נאָך געווען דיק און פּויל, און די זון, וואָס האָט אין האַלבען טאָג זעהר געברענט, האָט אים נאָך מער אָפּגעמאַטערט. האָט ער, נעבאַך, אויסגעשטרעקט זיין לאַנגען צונג אויף אַן אייל די לענג און זיך נישט געהאַט וואו אַהינצוטון פון דאָרשט. האָט ער אָבער באַלד באַמערקט אויפ'ן וועג די צווויי פּלעשער מיט'ן סידר־ווין און האָט אַזש א געשריי געטאָן פּאַר פּרייד. ער האָט גלייך אַראָפּגעוואָרפען פון זיך דעם זאק, אויפגעעפענט די פּלעשער און מיט איין אָטעם אויס־געטרונקען זיי ביידע. נאָכדעם האָט ער ווידער אַרויפּגעוואָרפען דעם זאק אויף זיך און נאָך לאַנג־זאַמער, ווי פריהער, האָט ער זיך אַוועקגעלאָזט אין וועג. די אָרימע מאַדאָם ציפּ־ציפּ האָט זיך מיט קלעמניש אין האַרצען געלאָזט נאָך אים.

ווען דער פוקס איז צוגעגאַנגען צו די אַנדערע צוויי פֿלעשער, האָט ער דערפילט נאָך אַ שמאַרקערן דאָרשט, ווי פריהער. האָט ער ווידער מָלֵא שִׂמְחָה אַראָפגעוואָרפען דעם זאַק פון זיך, אויסגעמרונקען דעם גאַנצען סידר און זיך צוגעשפּאַרט אַ בּיסל צום בּוים, וויל ס'האָט זיך אים געחַלֵּש'ט אַ דרעמל.

און ווי נאָר די מאַדאָם ציפּ-ציפּ האָט אים דערהערט כראָפּענדיג—איז זי גלייך אַוועקגעפֿלויגען אַהיים, אַבגעווכט איר קעסטל מיט'ן קליפּערגעצייג, און דאָס קליין מייזל איז איר נייגעריג נאָכגעלאָפּען כּדי צו וועהן, וואָס אַן עֶרך זי וויל דאָ טון. די הון האָט אויף גיך אַרויסגענומען אַ שערל און דורכגע-שניטען אין זאַק אַ גרויסע לאָך, אַזוי אַז מען האָט בּאַלד דערוועהן דעם רויטען קאָפּ פון דעם דער-שלאָגענעם הער פּליפּ-פּליפּ. ער איז געווען אַ פּאַרחַלש'טער פון דער גרויסער היץ און פון שרעקן ווינע שענע פּעדערן ווינען נאָר צעדרעהט געוואָרען. אָבער די פּלינקע מאַדאָם ציפּ-ציפּ האָט אים אַפּילו קיין צייט נישט געגעבען זיך אַרומצוקוקען און גלייך אַ זאַג געטאָן:

— דו קוק נישט, ווי אַ האָן אין בּני אָדם, און

מאך פֿליטה. נאָר איירער וואָס, זוך מיר אויף א שטיין, אַווי גרויס, ווי דו, און ברענג אים אַהער. אָבער איינס און צוויי, די צייט איז קורץ!

דער הער פליפּ־פלאפּ האָט גלייך געטאָן, ווי געהיסען, און איז באלד צוריקגעקומען מיט א שווע־רען שטיין, וואָס דאָס מייזל האָט אים אונטערגע־שמופּט פון הינטן.

— איצטער ג'יב אים א שטופּ אריין אָט אַהער אין לאָך! — זאָגט די הון. און דאָס איז גלייך אָפּ־געטאָן געוואָרען. די מאַמע ציפּ־ציפּ האָט דאָ אויפֿן אָרט פאַרנייהט דעם זאָק, ווי געווען, ציטערנדיג, אַז דער פוקס זאָל זיך חָלילה דערווייַלע נישט אויפּ־סניי אויפכאָפּען. נאָר אָט האָט שוין די הון געמאכט דעם לעצטען שטאָך, און דער פוקס האָט נאָך אלץ געשמאַק געכראָפּעט. האָבען זיך אלע דריי אַן לאַרים אָפּגעטראָגען. און כאָטש דער וועג איז געיוען בארג ארויף, און די זון האָט געבראָטען, זיינען זיי דאָך געקומען בשָלום אַהיים און נישט טויט נישט לעבעדיג פאַרהאַקט די פענסטער, אראָפּגע־לאָזט די פאָרהאַנגען, פאַרריגעלט די ט׳ר און גע־בליבען זיצען ווי נאָך א תּענית.

— זאָלט איר כאָטש פון דער היינטיגער גע־
שיכטע אַראָפּנעמען זיך אַ גוטען מוסָר — האָט ערנסט
און שטרענג אַ זאָג געטאָן די מאַדאַם ציפּ־ציפּ, וואָס
האָט זיך אַרײַנגעזעצט אין איר פאָטער־שטול און
זיך פלייסיג אָפּגעבלאָזען.

— ווען איר וואָלט היינט נישט אַזוי משוגע
געוואָרען — וואָלט דער גאַנצער אומגליק נישט
געקומען אויף אונז.

וואָס איז שייך אָבער צום פוקס — דאַרף מען
שוין פון היינט אָן פאַר אים מער קיין מורָא נישט
האָבען, ער האָט שוין זיין פּסַק באַקומען. און די מַעשה
איז אַזוי געווען; ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפּט,
האָט אים זעהר שטאַרק דער קאָפּ וועה געטאָן.
ערשטענס איז ער געשלאָפען די גאַנצע צייט אונ־
טער דער זודיגער זון; און צווייטענס, האָט אים נאָך
דער סידר־וויין געדרעהט אין קאָפּ. האָט ער גאָר־
ניט באַמערקט די גאַנצע געשיכטע, וואָס די הון
האָט אים אָפּגעטאָן. ער האָט ווידער אַרויפגעוואָרפען
אויף זיך דעם זאַק, און דרעהענדיג זיך אויף אַלע
זייטען, האָט ער זיך געלאָזט אַ היים. אָבער ווי נאָר
ער האָט געוואָלט אַריבערשווימען דעם טייך,—האָט

אים דער שווערער שטיין אַראָפּגעשלעפּט צום גרונט, און נאָך איידער ער האָט צייט געהאַט ווידער אַרויפצושווימען און אָנכאַפּען זיך אָן ברעג — האָט אים שוין דער שטראָם אַוועקגעשלעפּט, און ער איז דערטרונקען געוואָרען.

די הונגעריגע פיקסלאַך האָבען שוין, נעבאַך, נישט געקאָנט געניסען פון דעם צוגעזאָגטען וואַרעמעס. זיי האָבען מורָא געהאַט פאַרלאָזען זייער אַיינגע־הויקערט שטיבל און האָבען געשריען פון הונגער.

נאָך אַ נֶס, וואָס זייערע אַמומע, אַ לייבליכע שוועסטער פון דעם פוילען פוקס, האָט זיך דער־וואוסט פון זייער ביטערן גורל, האָט זיי צוגענומען צו זיך און געלערנט, ווי אַזוי אַליין מיט דער איי־גענער מיה זיך צו דערנערען און צו לעבען, ווי אַלע ערליכע פוקסען לעבען...

יעדען טאָג אָבער פלעגט זי זיי וואָרענען פאַר דעם הער פליפּ־פליפּ און מאַדאַם ציפּ־ציפּ, און האָט זיי אָנגעזאָגט, אַז זיי זאָלען זיך בשום אופֶן נישט גענעהנען יענעם צו הייזעל, וואָס אויפ׳ן שפּיץ באַרג.

און דאָרט אין הייזל ביי די הינער איז אַוועק

א שָׁלום־בַּיִת. דער הער כליפ־פליפ און דאָס מיזל האָבן ווידער אמאָל אָנגעהויבן פעשצען די מאַמעס ציפ־ציפ און גענומען אויף ויך פון היינט אָן און ווייטער צו פירען די בַּעל־הַבַּתִּישקײַט זייערע, ווי געהעריג איז, אין שָׁלום און אין אחדות.

איבערזעצט פון פראנצויזיש ד. טשארני.